

Організатори конференції «Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі»:

Кафедра іноземних мов економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Кафедра іноземних мов та технічного перекладу Інституту психології і соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.
Кафедра іноземних мов за фахом Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету.

Організаційний комітет конференції:

Голова:

Базилевич В. Д. – д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України, декан економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Заступник голови оргкомітету:

Борисенко О. А. – к.ф.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Члени оргкомітету:

Снітко О. С. – д.ф.н., професор, заступник директора з наукової роботи Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Ігнатюк А. І. – д.с.н., професор, заступник декана економічного факультету з наукової роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Керн Річард – професор, директор центру іноземних мов Берклі, університет Каліфорнії Берклі, США;
Шуневич Б. І. – д.л.н, к.ф.н., професор, завідувач кафедри іноземних мов та технічного перекладу, директор Інституту психології і соціального захисту, Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
Акмалдінова О. М. – к.ф.н, професор, завідувач кафедри іноземних мов за фахом Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, Київ,
Давидов В. І. к.х.н., доцент, завідувач кафедри хіміко-фізичних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Настушенко Т. В. к.ф.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов природничих факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Соловей Н. В. к.ф.н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов математичних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Адреса оргкомітету конференції:
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Васильківська 90-а, кімната 1006, 03022, м. Київ, Україна, тел. +38 (044) 526-39-68, conf2014@i.ua

УДК 311.11-26(082)
ББК 74.268.1-923. П 78

Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі. Збірник матеріалів і тез першої міжнародної конференції «Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі» (присвячується 180-річчю Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 11 вересня 2014). — К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. — 156 с.

Матеріали подані в оригінальній авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не збігатися з точкою зору редколегії збірника.

Редактори-упорядники: М. Петровський, А. Сляченко

ЗМІСТ

Частина 1. Викладання іноземних мов професійного спрямування в умовах глобалізації освіти та академічної мобільності	
<i>Бернцька С. М., Фісина О. М.</i> Мовнокомунікативна діяльність податківця в аспекті економічного профілю	7
<i>Борисенко А.А., Слейчик І.В.</i> Мотивованість городських вивесок как приёму реализации аттрактивной функции	9
<i>Давиденко Т. А.</i> Перспективи використання методу case-study у викладанні іноземної мови	12
<i>Камінський А.Б.</i> Розвиток професійних компетенцій викладання економічних дисциплін англійською мовою в магистратурі класичного університету	15
<i>Козера И.</i> Корпусное обучение иностранному языку (на примере преподавания РКИ с помощью Национального корпуса русского языка)	16
<i>Літвінчук А.Т.</i> Формування професійної майстерності викладача іноземної мови за професійним спрямуванням	22
<i>Мельник Р.А.</i> Сучасні підходи до навчання студентів-економістів спеціальної лексика	19
<i>Тадеева М.І., Пашкевич Ю.П.</i> Основні напрями розвитку безперервної іншомовної освіти в Україні в руслі загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти	25
<i>Maazi Shashank Shandhya.</i> Curriculum development for English language learners in India: cities vs towns	29
<i>Anastasiya Syzenko.</i> Learning outcomes in foreign language curriculum: Ukrainian perspective	32
Частина 2. Теоретико-методологічні проблеми лінгвістичних досліджень	
<i>Галій Л. Г.</i> Еволюція сполучувальних властивостей займенника у багатокомпонентних конструкціях у 19-21 ст.	36
<i>Грищенко Ю.Ю., Семінська Н.М.</i> Лінгвістичний аспект просторіччя в історії розвитку мовлення	40
<i>Козачька Т. Л.</i> Дослідження шляхів постійного поповнення лексичного складу німецької мови за рахунок субстантиваци при її вивченні в умовах глобалізації	44
<i>Дюльська Н.І.</i> Стереотипизація етнічної інформації в англомовному мас-медійному дискурсі	48
<i>Мазеячук Е.В., Омельченко Н. А.</i> Про взаємозв'язок структурної і топологічної семантики при категоризації реальної дійсності в лексичній системі мови	52
<i>Маслова Т.Б.</i> Інтертекстуальність та інтердискурсивність наукового мовлення	54
<i>Пособок О. О.</i> Прийменникові еквіваленти слова прислівниково-прийменникового походження в українській, німецькій та іспанській мовах	58
<i>Радієва Е. М.</i> Власні назви як компоненти складних іменників у сучасній німецькій газеті: структура і семантика	62
<i>Щерба Н.П.</i> Класифікація та реалізація комунікативних стратегій в PR дискурсі	64
Частина 3. Актуальні проблеми перекладу та його викладання в умовах глобалізації науки і національних економік	
<i>Medvedie A.P., Дмитрук В.А.</i> Жуль Верн. Науково-технічна термінологія його романів та її переклад	69
<i>Карбашевська О.В.</i> Фольклорна закоріненість балади Тараса Шевченка "Ой три шляхи широкі" із циклу "В казематі" та її відтворення у перекладі Вірою Річ	75
<i>Петровський М.В.</i> Вірус плеоназму в наукових текстах з економіки	79
<i>Славовирська Р.</i> Проблеми переклада авторської поезії	84
<i>Karpatov O.</i> Self-selection at the candidate level of simultaneous interpreting: a psycholinguistic study	88
Частина 4. Інноваційні технології в дослідженні та викладанні іноземних мов у глобалізованому освітньому просторі	
<i>Велосюк О.В.</i> Використання ком'ютерних технологій в процесі викладання іноземної мови студентам-філологам старших курсів факультету іноземних мов	93
<i>Дробит І.М., Рак Н.В.</i> Особливості розробки глосарію у віртуальному середовищі Moodle	97
<i>Кучиж Л.С., Осейка Н.Ф.</i> Використання ігор на заняттях з іноземної мови при підготовці фахівців технічного профілю	101
<i>Сатунова О.Г.</i> Особливості інноваційних аспектів мнємотехніки у викладанні іноземних мов	105
<i>Шульєвич Б.І.</i> Електронне навчання дисципліні економічного профілю в Україні	109
Частина 5. Перспективи сучасних міждисциплінарних досліджень: прикладна лінгвістика, етиолінгвістика, соціолінгвістика, психолінгвістика, лінгвокультурологічні студії та філософія мови	
<i>Антонюк М.Ю.</i> Перелічення як засіб структурування знань	116
<i>Діденко І.О.</i> Проблеми питання перших педагогічних з'їздів в Україні та Росії	120
<i>Крилова-Грек Ю. М.</i> Психолінгвістичні особливості трансформації поглядів з інших мов	122
<i>Левицька М.С.</i> Лінгвокультурний концепт Englishness як відображення культури повсякденності вікторіанців	128
<i>Марусина О. С.</i> Несумірності комунікативної і практичної дії в міждисциплінарному зв'язку наук	132
<i>Науменчук Т. В.</i> Відображення повсякденного та наукового просторового світогляду у фразеології німецької мови	134
<i>Поліщук К.І.</i> Аргентинський сценарій валютного регулювання	137
<i>Романчук С.В.</i> Мовленнєвий акт «непряма скарга» в англомовній комунікації	141
<i>Сандига Л. О.</i> Неологізми сфери економіки та бізнесу як відображення англомовної картини світу	144
<i>Святюк Ю.В.</i> Тактико-стратегічний аспект міжетнічної взаємодії	146
<i>Шевченко Л.О.</i> Естетичні нормативи іспанського постмодерного постетичного дискурсу	149

Максимчук Б. В.

Кандидат філологічних наук, професор

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Омельченко Н. А.

Викладач

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

(Україна)

ПРО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СТРУКТУРНОЇ І ТОПОЛОГІЧНОЇ СЕМАНТИКИ ПРИ КАТЕГОРИЗАЦІЇ РЕАЛЬНОЇ ДІЯСНОСТІ В ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ МОВИ

Відомо, що сучасна лінгвістика зупинилась перед семантичним бар'єром. Навіть теорія лексико-семантичних варіантів слова не відповідає специфіці мислення людини і суперечить глибині пам'яті людини. Тому лінгвістика пішла шляхом понуку інваріантів, які лежать в основі мовної компетенції і мовленнєвої діяльності мовця. Так, згідно з цією теорією слово *die Wirtel* має один інваріант «снова розв'язку» і ряд смислів «корінь дерева, корінь квадратний, корінь зла і т. д.». Одним із методів семантичного опису лексики є компонентний аналіз, який базується на подібності значень в межах функціонально-семантичного поля і на основі якого ідентифікуються часткові семантичні конвергенції та дивергенції в межах спільного семантичного інваріанту, дефініцію якого виводять або з гіпонімо-гетеронімічних відношень в межах лексем функціонально-семантичного поля, або з ознаки, яка властива всім лексемам поля. Ця семантична ознака конститує, наприклад, лексему «Sitzmöbel», яка функціонує як родове поняття поля. Проте, не кожне поле має таку архісему (пор. наприклад, лексеми *леч*, *жиг*, *ай*). Теорія функціонально-семантичного поля базується також на концепції центру і периферії. Центром є одиниця, яка найбільше спеціалізується на вираженні певної семантичної категорії. В мові існують як моноцентричні так і поліцентричні поля, які не створюють єдиної гомогенної системи форм і є слабоцентровані (М. Кочерган). Але найбільш вразливим місцем традиційної структурної семантики є відсутність розмежування між мовними і енциклопедичними ознаками слова. По-друге, функціональна лінгвістика при ідентифікації функціонально-семантичного поля орієнтується на необхідні, а не на типові ознаки поля, тому вона не здатна пояснити нечіткі границі між значеннями лексем, оскільки ці розмиті границі пов'язані з дифузними межами між побутовими поняттями. Оперуючи значеннями слів, структурна семантика не може пояснити невизначеність, наприклад, чисел, з якими мова поводиться інакше ніж математика. В даному випадку на допомогу приходить дедукція, яка може глибше збагнути суть речей і яка пов'язана з мисленнєвим проміжним світом – ментальним лексиконом, який не співпадає з реальним світом (Л.

Вайсбергер). Так, наприклад, слово «Unkraut» є наслідком людського судження і існує тільки у мові. У природі існує *осока*, *трьій* тощо (М. Кочерган). Такі явища мисленевого проміжного світу може описати лише адекватна методика, непов'язана зі структурною семантикою, бо як слушно зауважує Е. Бенвеніст – адекватна методика – це і є власне об'єкт, який відкривається перед дослідником, озброєним цією методикою. Така методика пов'язана з прототипною семантикою, яка базується на систематизації значень слів у мовній свідомості людини за принципом родинової подібності і репрезентується узагальненим репрезентантом – прототипом. В цьому випадку лексеми функціонально-семантичного поля описуються не на основі спільної семи (архісеми), а на базі так званої сімейної подібності, при чому така подібність є не обов'язковою для всіх членів поля. Так, наприклад, з поняттям «Vogel» пов'язані такі прототипні ознаки як „kann fliegen“, „hat Federn“, які викликають в уяві німецької етнокультури поняття „Vrutz“, яке є прототипним для цього понятійного поля. Проте ці ознаки не є необхідними для інших членів поля, тому, наприклад, „Ringeln“ може бути зарахований до категорії «Vogel». Кількість типологічних ознак є визначальною для ступеня родинової подібності в межах певної категорії. Прототипна семантика на відміну від структурної семантики може пояснити дифузні границі лексемних значень. Це дає можливість застосувати теорію прототипів не лише до вивчення проблем, пов'язаних з функціонально-семантичним полем, але й екстраполювати її на морфологію, фонологію, синтаксис і лінгвістику тексту. Таку ж роль може відіграти і топологічна семантика, яка базується на концептуальних метафорах і застосовується для опису багатьох слів одразу: душа – дім, сім'я – контейнер, тощо.

Поєднання двох підходів до вивчення лексичної картини світу дасть, на нашу думку, певних до переосмислення лінгвістичних положень теорії функціонально-семантичних полів і приведе до нових наукових результатів, оскільки воно враховує як ближче так і даліше значення слова (О. Петсбня).

Запропонована методологія дослідження лінгвальних об'єктів розширює діапазон функціонально-семантичного поля як за рахунок прототипів, концептуальних метафор так і за рахунок контекстуальних синонімів (А. Суддя). Вона не замінє сему семантку, вона лише її істотно доповнює, щоб пояснити нашу семантичну компетенцію стосовно природних мов. У слові можуть бути семи, які є невід'ємними, необхідними, центральними для ідентифікації семми: вони додають до концепту, образно кажучи, багато балів. Але є семи периферійні, вони додають до концепту мало очок, їх можна інколи і проігнорувати. На основі цього можна визначити ступінь приналежності денотата до нового поняття: прототипні представники поняття і їхні ментальні репрезентанти одержують вищу кількість балів ніж периферійні.

1. Бондарко А. В. Функціональна граматика/А. В. Бондарко. – Ленінград, 1984.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство/М. П. Кочерган. – Київ, 2008.

3. Паршин П. С. Теоретические переводы и методологический мэтэк в лингвистике XX века / П. Б. Паршин // Вестн. языковедения. – 1996. – № 2.
4. Попова З. Д. Стернин И. А. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Москва, 2007.
5. Bergman Rolf. Einführung in die deutsche Sprachwissenschaft / Rolf Bergmann. – Heidelberg, 2010.
6. Glück Helmut. Metzler Lexikon Sprache / Helmut Glück. – Stuttgart-Weimar, 2005.
7. Linke Angelika. Studienbuch Linguistik / Angelika Linke. – Tübingen, 1996.
8. Rorsch Eleonor. Human Categorization / Eleonor Rorsch // Advances in cross-cultural psychology (Vol. 1). – London: Academic Press, 1977.
9. Weisberger Leo. Die sprachliche Gestaltung der Welt / Leo Weisberger. – Düsseldorf, 1972.

УДК 811.111'42

Маслова Т. Б.
Викладач
 Національний технічний університет України «КПІ»
 (Україна)

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕРДИСКУРСИВНІСТЬ НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ

Науковий текст містить вербалізоване наукове знання, яке є результатом пізнавально-творчої діяльності вченого. Нові знання завжди виникають як наслідок продовження розпочатих раніше досліджень, як реакція на вже висунуті гіпотези тощо. Тому наукове мовлення можна представити як мікротексти, які ретроспективно та/або проспективно пов'язані між собою і, таким чином, утворюють загальнонауковий макротекст (науковий курс).

Інтертекстуальність як засіб актуалізації одного тексту у внутрішньому просторі іншого є універсальним принципом побудови наукового мовлення, за яким взаємодія текстів або їх фрагментів, як з точки зору плану змісту так і плану виразу, є експліцитно маркованою завдяки формальним ознакам – маркерам інтертекстуальності, які чітко розмежовують границі між «своїм» та «чужим» знанням. За ступенем експліцитності можна виділити маркери інтертекстуальності, які вказують на чуже мовлення в поверхневій структурі тексту (цитати, непряма мова, виноска, примітка і алюзії, тобто натяки на прецедентний текст на основі подібності, що завзячай виражається одним словом чи словосполученням) та фоніві послання, які є маркерами глибинного рівня, оскільки наводять дані про першоджерело, наприклад ім'я автора і рік видання, а не відтворюють власне його зміст.

Функції маркерів інтертекстуальності поділяються на референційну (інформативну, експланативну, апеляційну), оцінну (критичну й емпативну), етикетну та декоративну (репрезентативну і ілюстративну).

Референційна функція реалізується при посиланні на інший твір

завдя отримання подальших деталей. Це потрібно в разі, якщо інформація з першоджерела подана занадто стисло, в межах одного висловлювання (інформативна), якщо до наведених даних варто додати пояснення (експланативна), або є необхідність опертися на авторитетну думку іншого фахівця (апелятивна). Оціночна функція полягає в тому, що цитовані джерела ілюструють думку автора – він або надає їм негативну оцінку (критична), або погоджується з ними (емпативна). Етикетна функція – це висловлення поваги науковому співтовариству в цілому або певній науковій школі, провідним фахівцям, їх працям тощо. Декоративна функція означає надання науковому тексту більш індивідуально-авторського звучання завдяки цитаті чи посиланню, які представляють вдалий приклад, влучне формулювання (репрезентативна) або взяті з тексту зовсім іншого жанру і стилі з метою привернути особливу до думки автора (ілюстративна).

Однією з формальних ознак маркерів інтертекстуальності є їх місце розташування. Приклади позатекстових маркерів інтертекстуальності – це:

- цитата, наведена перед текстом у формі епіграфа, що виконує декоративну функцію;
- примітка, інтегрована у бібліографічний список або в окремий розділ;
- виноска або примітка внизу сторінки, зроблена для підкріплення думки автора, яка викладена у самому тексті [Михайлова Є. В. 1999].

Проте в науковому мовленні найчастіше мають місце міжтекстові зв'язки внутрішньотекстової локалізації:

Цитата – це дослівне відтворення фрагменту іншого тексту, що завзячай виділяється графічно (лапками, курсивом тощо) і наводиться разом із вказівкою сторінки першоджерела. У такий спосіб цитати отримують максимальну автономність в оточенні нового тексту. Разом з тим, цитата інтегрується за формою та змістом за допомогою інтерпретаційних або оціночних зауважень. Метою наведення цитати може бути аргументація, тобто наведення доказів і надання більшої переконливості висновкам й оцінкам автора; ілюстрація задля наочності та кращого розуміння запозиченої інформації; і субституція власної думки словами іншого автора, в разі їх співпадіння, аби додати виразності.

Непряма мова – це передача чужих слів у трансформованому вигляді із обов'язковим аналітичним аналізом їх змісту. Розрізняють імпліцитну непряму мову, яка містить вказівку на першоджерело, але зазнає змін на рівні змісту і по суті є переосмисленням запозиченої інформації, та експліцитну непряму мову, яка зберігає первісний зміст і вводиться типовими зворотами на позначення чужого мовлення.

У науковому дискурсі реалізація міжтекстових зв'язків на лексико-синтактичному рівні можлива завдяки маркерам інтертекстуальності трьох видів: 1) маркери загальноживаного характеру (слухачинки, прислівники); 2) особливі конструкції, словосполучення тощо; 3) графічні